EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 9.11.2005
KOM(2005) 558 lopullinen

Ehdotus:

**NEUVOSTON PÄÄTÖS**

**Serbia ja Montenegron - Kosovo mukaan luettuna, sellaisena kuin se määritellään 10 päivänä kesäkuuta 1999 annetussa Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 1244 - Eurooppa-kumppanuuden periaatteista, ensisijaisista tavoitteista ja ehdoista**

(komission esittämä)

{SEK(2005) 1423}
{SEK(2005) 1428}

# PERUSTELUT

Thessalonikissa 19. ja 20. kesäkuuta 2003 kokoontunut Eurooppa-neuvosto toisti aikovansa tukea täysimääräisesti ja tehokkaasti Länsi-Balkanin maiden lähentymistä Eurooppaan. Se vahvisti Länsi-Balkanista 16. kesäkuuta 2003 annetut neuvoston päätelmät, joiden liitteenä on *Länsi-Balkania koskeva Thessalonikin toimintasuunnitelma: kohti yhdentyvää Eurooppaa*. Sillä otettiin käyttöön Eurooppa-kumppanuudet, joita sovelletaan keinona lähentää Länsi-Balkanin maita Eurooppaan.

Alkuvuodesta 2004 komissio esitteli ensimmäisen Serbia ja Montenegron - Kosovo mukaan luettuna, sellaisena kuin se määritellään 10 päivänä kesäkuuta 1999 annetussa Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 1244 – kanssa solmitun kumppanuuden. Neuvosto hyväksyi ehdotuksen 14. kesäkuuta 2004. Komissio katsoo aiheelliseksi saattaa tämän ensimmäisen kumppanuuden ajan tasalle Serbia ja Montenegron vuoden 2005 määräaikaiskertomuksessa esitettävien päätelmien perusteella.

Tämä uudistettu Eurooppa-kumppanuus perustuu 22. maaliskuuta 2004 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 533/2004 säännöksiin. Siinä yksilöidään Serbia ja Montenegron lyhyen ja keskipitkän aikavälin ensisijaiset tavoitteet sen pyrkiessä yhdentymään tiiviimmin Euroopan unioniin. Serbia ja Montenegron toimivaltaisilta viranomaisilta odotetaan suunnitelmaa aikataulusta ja niistä erityisistä toimenpiteistä, joita maa aikoo toteuttaa tätä varten. Koska Kosovo on tällä hetkellä kansainvälisen väliaikaishallinnon alaisuudessa Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 mukaisesti, erillinen suunnitelma Kosovoa koskevien ensisijaisten tavoitteiden saavuttamisesta olisi laadittava Yhdistyneiden Kansakuntien Kosovon väliaikaishallinnon alaisuudessa. Komissio seuraa säännöllisesti näiden ensisijaisten tavoitteiden täytäntöönpanon edistymistä määräaikaiskertomuksissa ja vakautus- ja assosiaatioprosessin yhteydessä käyttöön otettujen rakenteiden avulla.

Eurooppa-kumppanuuden ensisijaisten tavoitteiden olisi luotava perusta yhteisön rahoitusavun käytön suunnittelulle. Yhteisön apua annetaan jatkossakin asianomaisista rahoitusvälineistä, erityisesti 5. joulukuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2666/2000 (Cards) pohjalta.

Ehdotetulla neuvoston päätöksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia. Edellä esitetyn perusteella komissio pyytää neuvostoa hyväksymään liitteenä olevan päätösluonnoksen.

Ehdotus:

**NEUVOSTON PÄÄTÖS**

**Serbia ja Montenegron - Kosovo mukaan luettuna, sellaisena kuin se määritellään 10 päivänä kesäkuuta 1999 annetussa Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 1244 - Eurooppa-kumppanuuden periaatteista, ensisijaisista tavoitteista ja ehdoista**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon Eurooppa-kumppanuuksien solmimisesta osana vakautus- ja assosiaatioprosessia annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 533/2004 ja erityisesti sen 2 artiklan[1],

ottaa huomioon komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Eurooppa-neuvosto otti käyttöön Eurooppa-kumppanuudet, joita käytetään keinona lähentää Länsi-Balkanin maita Eurooppaan osana vakautus- ja assosiaatioprosessia.

(2) Neuvoston asetuksen (EY) N:o 533/2004 2 artiklassa säädetään, että neuvosto päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta Eurooppa-kumppanuuksien periaatteista, ensisijaisista tavoitteista ja ehdoista sekä niihin mahdollisesti tehtävistä myöhemmistä mukautuksista.

(3) Neuvoston asetuksessa (EY) N:o 533/2004 säädetään myös, että Eurooppa-kumppanuuksien täytäntöönpanon seuranta varmistetaan vakautus- ja assosiaatioprosessin yhteydessä käyttöön otettujen mekanismien ja määräaikaiskertomusten avulla.

(4) On asianmukaista saattaa ajan tasalle tämä ensimmäinen Eurooppa-kumppanuus uusien ensisijaisten tavoitteiden määrittämiseksi vuoden 2005 määräaikaiskertomuksessa esitettävien päätelmien perusteella. Määräaikaiskertomuksessa käsitellään Serbia ja Montenegron – Kosovo mukaan luettuna, sellaisena kuin se määritellään Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston 10 päivänä kesäkuuta 1999 antamassa päätöslauselmassa 1244 - valmistautumista yhdentymään tiiviimmin Euroopan unioniin.

(5) Jotta Serbia ja Montenegro voisivat valmistautua yhdentymään tiiviimmin Euroopan unioniin, sen toimivaltaisten viranomaisten olisi laadittava suunnitelma, johon sisältyvät aikataulu ja toimenpiteet, joita Serbia ja Montenegro aikovat noudattaa kumppanuuden ensisijaisiin tavoitteisiin pääsemiseksi. Koska Kosovo on tällä hetkellä

[1] EUVL L 86, 24.03.2004, s. 1.

kansainvälisen väliaikaishallinnon alaisuudessa Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 mukaisesti, erillinen suunnitelma Kosovoa koskevien ensisijaisten tavoitteiden saavuttamiseksi olisi laadittava Yhdistyneiden Kansakuntien Kosovon väliaikaishallinnon alaisuudessa,

ON PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

*1 artikla*

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 533/2004 1 artiklan mukaisen Serbia ja Montenegron - Kosovo mukaan luettuna, sellaisena kuin se määritellään Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 1244 - Eurooppa-kumppanuuden periaatteet, ensisijaiset tavoitteet ja ehdot luetellaan tämän päätöksen liitteessä, joka on sen erottamaton osa.

*2 artikla*

Eurooppa-kumppanuuden täytäntöönpanoa tarkastellaan vakautus- ja assosiaatioprosessin yhteydessä käyttöön otettujen mekanismien ja komission määräaikaiskertomusten avulla.

*3 artikla*

Tämä päätös tulee voimaan kolmantena päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta*
*Puheenjohtaja*

# LIITE

## SERBIA JA MONTENEGRO, MUKAAN LUETTUNA KOSOVO: VUODEN 2005 EUROOPPA-KUMPPPANUUS

### 1. JOHDANTO

Eurooppa-neuvosto otti käyttöön Eurooppa-kumppanuudet, joita käytetään keinona lähentää Länsi-Balkanin maita Eurooppaan osana vakautus- ja assosiaatioprosessia.

Ensimmäinen kumppanuus Serbia ja Montenegron kanssa Kosovo mukaan luettuna (YK:n turvallisuusneuvoston päätös 1244) hyväksyttiin neuvostossa 14. päivänä kesäkuuta 2004. On aiheellista saattaa ajan tasalle tämä ensimmäinen kumppanuus Serbia ja Montenegroa ja Kosovoa käsittelevän komission vuoden 2005 määräaikaiskertomuksissa esitettyjen päätelmien perusteella. Toisessa Eurooppa-kumppanuudessa määritetään toiminnalle uusia ensisijaisia tavoitteita. Nämä uudet ensisijaiset tavoitteet mukautetaan vastaamaan maan erityisiä tarpeita ja valmiusastetta, ja niitä saatetaan ajan tasalle tarvittaessa. Eurooppa-kumppanuus toimii myös ohjeistuksena rahoitusavulle, jota annetaan Serbia ja Montenegrolle Kosovo mukaan lukien (YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1244).

Serbia ja Montenegron toimivaltaisilta viranomaisilta odotetaan suunnitelmaa aikataulusta ja niistä erityisistä toimenpiteistä, joihin maa aikoo ryhtyä Eurooppa-kumppanuuden ensisijaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Koska Kosovo on tällä hetkellä kansainvälisen väliaikaishallinnon alaisuudessa Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 mukaisesti, erillinen suunnitelma Kosovoa koskevien ensisijaisten tavoitteiden saavuttamiseksi olisi laadittava Yhdistyneiden Kansakuntien Kosovon väliaikaishallinnon alaisuudessa.

### 2. PERIAATTEET

Vakautus- ja assosiaatioprosessi toimii jatkossakin EU:hun yhdentymisen kehyksenä Länsi-Balkanin maille niiden koko liittymisprosessin ajan.

Serbia ja Montenegron osalta yksilöidyt keskeisimmät ensisijaiset tavoitteet koskevat sen valmiuksia täyttää Kööpenhaminassa vuonna 1993 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston vahvistamat arviointiperusteet sekä vakautus- ja assosiaatioprosessille asetetut edellytykset, erityisesti edellytykset, jotka neuvosto on määritellyt 29. huhtikuuta 1997 sekä 21. ja 22. kesäkuuta 1999 antamissaan päätelmissä. Lisäksi kyseisissä tavoitteissa huomioidaan 24. marraskuuta 2000 Zagrebissa pidetyn huippukokouksen loppujulistuksen ja Thessalonikin toimintasuunnitelman sisältö.

### 3. ENSISIJAISET TAVOITTEET

Tässä Eurooppa-kumppanuudessa lueteltujen ensisijaisten tavoitteiden valinnassa on perusteena käytetty Serbia ja Montenegron mukaan luettuna Kosovo realistisia mahdollisuuksia saavuttaa tavoitteet tai edistyä niiden toteuttamisessa huomattavasti lähivuosien aikana. Tavoitteet erotellaan lyhyen aikavälin ensisijaisiin tavoitteisiin, jotka odotetaan toteutettavan vuoden tai kahden kuluessa, ja keskipitkän aikavälin tavoitteisiin, jotka odotetaan toteutettavan kolmen tai neljän vuoden kuluessa. Ensisijaiset tavoitteet koskevat sekä lainsäädäntöä että sen täytäntöönpanoa.

Ottaen huomioon kaikkien EU:n vaatimusten täyttämisen huomattavat kustannukset sekä näiden vaatimusten monitahoisuuden tietyillä aloilla, kumppanuus ei sisällä tässä vaiheessa kaikkia tärkeitä tehtäviä. Tulevat kumppanuudet sisältävät muita ensisijaisia tavoitteita kyseisen valtion etenemisen mukaisesti.

Keskeiset tavoitteet on määritetty ja ryhmitelty lyhyen aikavälin tavoitteiden joukosta tavoiteluettelon alkuosassa. Näiden päätavoitteiden järjestys ei kerro niiden tärkeysjärjestystä.

Serbia ja Montenegroa koskevat ensisijaiset tavoitteet ja erityisesti Kosovoa koskevat ensisijaiset tavoitteet esitetään oheisissa luetteloissa.

**4. OHJELMASUUNNITTELU**

Vakautus- ja assosiaatioprosessiin liittyvää yhteisön apua annetaan Länsi-Balkanin maille asianomaisista rahoitusvälineistä ja erityisesti neuvoston asetuksen (EY) N:o 2666/2000 mukaisesti[2]. Tämän vuoksi tällä päätöksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia. Serbia ja Montenegro mukaan lukien Kosovo voivat saada rahoitusta useita maita koskevista ja horisontaalisista ohjelmista.

**5. EHDOLLISUUS**

Osana vakautus- ja assosiaatioprosessia Länsi-Balkanin maille annettavan yhteisön avun antaminen riippuu edistymisestä Kööpenhaminassa vahvistettujen poliittisten arviointiperusteiden ja tämän Eurooppa-kumppanuuden ensisijaisten tavoitteiden saavuttamisessa. Näiden yleisten edellytysten noudattamatta jättäminen saattaa johtaa siihen, että neuvosto toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä neuvoston asetuksen (EY) N:o 2666/2000 5 artiklan mukaisesti[3]. Yhteisön avun antaminen riippuu myös 29. huhtikuuta 1997 sekä 21. ja 22. kesäkuuta 1999 annetuissa neuvoston päätelmissä määritellyistä edellytyksistä erityisesti, kun kyse on avunsaajien sitoutumisesta toteuttamaan demokraattisia, taloudellisia ja institutionaalisia uudistuksia.

**6. SEURANTA**

Eurooppa-kumppanuuden täytäntöönpanoa tarkastellaan vakautus- ja assosiaatioprosessin yhteydessä käyttöön otettujen mekanismien ja komission määräaikaiskertomusten avulla.

## SERBIA JA MONTENEGRO[4]

### *3.1. Lyhyen aikavälin ensisijaiset tavoitteet*

### Keskeiset ensisijaiset tavoitteet

– On noudatettava täysimääräisesti valtioliiton perustuslakia ja varmistettava valtion toimivuus erityisesti suhteessa valtakunnanoikeuden toimivaltaan, valtioliiton parlamentin toimintaan ja valtioliiton kestävää rahoitusta koskevan lainsäädännön hyväksymiseen sekä omaksuttava rakentava lähestymistapa valtioliiton ja tasavaltojen toimivallanjaon täytäntöönpanossa,

– On edelleen toimittava julkishallinnon, kuten virkamiesten palkanmaksujärjestelmän, uudistuksen toteuttamiseksi avoimen rekrytoinnin, ammattimaisuuden ja vastuuvelvollisuuden varmistamiseksi. Erityisesti on vahvistettava Euroopan yhdentymisen rakenteita kaikilla tasoilla (mukaan luettuna vastuulliset ministeriöt ja parlamentit) ja tehostettava niiden välistä yhteistyötä.

---

2 EYVL L 306, 7.12.2000, s. 1, asetus sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 2415/2001 (EYVL L 327, 12.12.2001, s. 3).

3 Neuvoston asetuksen N:o 2666/2000 5 artikla:.
1. Demokratian ja oikeusvaltion periaatteiden kunnioittaminen sekä ihmisoikeuksien, vähemmistöjen oikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen ovat tämän asetuksen soveltamisen kulmakiviä. Nämä seikat ovat myös ennakkoehto yhteisön avun saamiselle. Jos näitä periaatteita ei noudateta, neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta toteuttaa aiheelliset toimenpiteet.
2. Yhteisön apuun sovelletaan myös 29 päivänä huhtikuuta 1997 annetuissa neuvoston päätelmissä määriteltyjä ehtoja, jotka koskevat erityisesti edunsaajien sitoutumista demokraattisten, taloudellisten ja institutionaalisten uudistusten toteuttamiseen.

4 Lukuun ottamatta Kosovoa, sellaisena kuin se määritellään 10 päivänä kesäkuuta 1999 annetussa Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 1244.

– On päättäväisesti edistettävä oikeuslaitoksen uudistusta sen itsenäisyyden, ammattimaisuuden ja tehokkuuden varmistamiseksi, ja erityisesti on huolehdittava siitä, että rekrytointi- ja urajärjestelmä perustuvat teknisiin ja ammattimaisiin arviointiperusteisiin poliittista vaikutusvaltaa välttäen ja oikeuslaitoksen virkojen pysyvyydestä huolehtien.

– On varmistettava puolustuslaitoksen tehokas demokraattinen valvonta vahvistamalla parlamentaarista valvontaa ja luomalla avoin taloushallinto.

– On huolehdittava täysipainoisesta yhteistyöstä entisen Jugoslavian alueella tehtyjä rikoksia käsittelevän sotarikostuomioistuimen kanssa.

– YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1244 on noudatettava täysimääräisesti ja vuoropuhelua Kosovon kanssa on tiivistettävä. Kosovon suhteen on osoitettava rakentavaa menettelytapaa.

## Poliittiset vaatimukset

*DEMOKRATIA JA OIKEUSVALTIOPERIAATE*

***Perustuslailliset kysymykset***

– Serbia ja Montenegron on tarkistettava, että tasavaltojen perustuslait noudattavat eurooppalaisia normeja.

***Vaalit***

– *Serbiassa*: vaalilain uudistus (äänioikeutettujen rekisteri mukaan luettuna) on saatettava päätökseen demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) suositusten mukaisesti, ja pantava täysimääräisesti täytäntöön poliittisten puolueiden rahoitusta koskeva lainsäädäntö.

– *Montenegrossa*: poliittista puolueettomuutta on lisättävä demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) suositusten mukaisesti ja luotava avoin kampanjarahoitusjärjestelmä.

***Julkishallinto***

– *Serbiassa*: on pantava täytäntöön lainsäädäntö oikeusasiamiehen toimiston perustamiseksi. *Montenegrossa*: on vahvistettava oikeusasiamiehen viraston hallinnollisia valmiuksia, ja varmistettava oikeusasiamiehen suositusten asianmukainen seuranta.

***Oikeusjärjestelmä***

– Kummassakin *tasavallassa*: on hyväksyttävä ja pantava täytäntöön tuomareiden, syyttäjien ja oikeussalin henkilökunnan perus- ja jatkokoulutusta koskeva pakollinen lainsäädäntö ja vahvistettava koulutuskeskuksia, on aloitettava tuomioistuinjärjestelmän rationalisointi ja nykyaikaistettava menetelmiä erityisesti kauppatuomioistuimissa. On vahvistettava syytteeseenpanojärjestelmää, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden syyttäjien virkoja. *Serbiassa*: Serbiassa on vahvistettava sotarikosten syyttäjän toimistoa, ja lisäksi on perustettava hallinto- ja muutoksenhakutuomioistuimet.

***Korruption vastainen toiminta***

– Kummassakin *tasavallassa*: on pantava täysimääräisesti täytäntöön eturistiriitoja koskevat lait.

– *Serbiassa*: on hyväksyttävä ja pantava täytäntöön yhtenäinen korruption vastainen strategia ja myöhemmin yksilöitävät toimintasuunnitelmat erityisesti perustamalla toimivaltainen elin täytäntöönpanoa varten.

– *Montenegrossa*: on toteutettava korruption vastainen strategia perustamalla toimivaltainen elin strategian täytäntöönpanoa varten.

*IHMISOIKEUDET JA VÄHEMMISTÖJEN SUOJELU*

– Serbia ja Montenegron on täytettävä kaikki Euroopan neuvoston jäsenyydestä johtuvat jäljellä olevat velvoitteet. Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskeva yleissopimus sekä kidutuksen estämistä koskeva yleissopimus on pantava tosiasiallisesti täytäntöön yhdenmukaisesti kaikkialla valtioliiton alueella.

– Kummassakin *tasavallassa*: on ryhdyttävä kattaviin ja avoimiin toimiin kaikissa väitetyissä pahoinpitelytapauksissa. ja vahvistettava sisäisiä valvontayksiköitä, jotka käsittelevät lainvalvontaviranomaisten suorittamia pahoinpitelyjä.

– Kummassakin *tasavallassa*: vankilaoloja on parannettava varsinkin haavoittuvien ryhmien kuten nuorisorikollisten osalta, asianmukainen vankilaolojen valvonta on varmistettava pitkäaikaisten vankien ja järjestäytyneestä rikollisuudesta tuomittujen vankien osalta sekä huolehdittava rangaistuslaitoshenkilöstön lisäkoulutuksesta ja erityislaitosten varustelutason parantamisesta. *Serbiassa*: rangaistusten täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö on hyväksyttävä,

– On annettava kattava syrjinnän vastainen lainsäädäntö.

– *Serbiassa*: on pantava täytäntöön viestimiä koskeva lainsäädäntö ja huolehdittava yleisradioneuvoston tosiasiallisesta itsenäisyydestä sekä oikeudenmukaisesta ja avoimesta lähetystaajuuksien jakamisesta viestintäalan toimijoille. On varmistettava täysimääräinen ja oikea-aikainen valtion omistaman viestimen muuttaminen julkisen palvelun yleisradioyhtiöksi ja vietävä loppuun Radio Televizija Srbijen (RTS) muuttaminen julkisen palvelun yleisradioyhtiöksi. Tietovapauslaki on pantava täysimääräisesti täytäntöön. *Montenegrossa*: on annettava laki julkisten tietojen saatavuudesta ja jatkettava Radio Televizija Crne Gore (RTCG) -yhtiön muuttamista julkisen palvelun yleisradioyhtiöksi.

– *Serbiassa*: kansalaisjärjestöjen kehittymistä on kannustettava taloudellisesti ja muulla tavoin erityisesti antamalla yhdistyslaki ja laki ulkomaisten valtiosta riippumattomien järjestöjen oikeudellisesta asemasta. *Montenegrossa*: on vahvistettava valtiosta riippumattomien järjestöjen ja valtion viranomaisten välistä yhteistyötä koskeva strategia.

– *Serbiassa*: on annettava uusi lainsäädäntö takavarikoidun omaisuuden palauttamisesta ja varmistettava sen täysimääräinen täytäntöönpano erityisesti käsittelemällä kysymystä valtion omistamista kaupunkikiinteistöistä. *Montenegrossa*: on täysimääräisesti pantava täytäntöön lainsäädäntö omaisuuden palauttamisesta.

– *Valtioliiton* ja *tasavaltojen* sekä tarvittaessa maakuntien ja paikallistason välinen asiaankuuluva yhteistyö on varmistettava vähemmistöjä koskevassa lainsäädännössä ja oikeuksien suojelussa. On pantava täytäntöön romaniväestön integraatiossa, paluumuuttajat mukaan luettuna, asiaankuuluvat strategiat ja toimintasuunnitelmat. *Serbiassa*: on vahvistettava vähemmistöryhmien kansallisneuvostojen toimintaa ja edistettävä etnisten ryhmien välisiä hyviä suhteita erityisesti ryhtymällä sopiviin koulutuksellisiin toimiin. Vähemmistöryhmien osallistumista lainvalvontaviranomaisten ja oikeuslaitoksen elimiin on edistettävä. *Montenegrossa*: on hyväksyttävä lainsäädäntö vähemmistöryhmien oikeuksien suojelusta.

*ALUEELLISET KYSYMYKSET JA KANSAINVÄLISET VELVOITTEET*

– Daytonin sopimusta on noudatettava täysimääräisesti.

– Alueellista yhteistyötä ja hyviä naapurisuhteita on vahvistettava. Naapurivaltioiden kanssa on solmittava ja pantava täytäntöön sopimuksia erityisesti vapaakaupasta, rajat ylittävästä yhteistyöstä, järjestäytyneen rikollisuuden, ihmiskaupan ja salakuljetuksen torjunnasta, oikeuslaitosten yhteistyöstä, ympäristöstä, liikenteestä ja energiasta.

– On varmistettava asianmukainen yhteistyö *valtioliiton ja tasavaltojen* välillä, kun kyse on lainsäädännöstä ja pakolaisten ja hätäsiirtolaisten oikeuksien käytännön suojelusta. On muutettava lainsäädäntöä kaikkien syrjivien säännösten kumoamiseksi erityisesti *Montenegrossa* työmarkkinoita, omistusoikeuksien myöntämistä, oikeusteitse tapahtuvaa oikaisua ja kansalaisuuden myöntämistä koskevissa asioissa. Terveyspalvelujen ja henkilökohtaisten asiakirjojen esteetön saatavuus on taattava. On myös huolehdittava todellisesta valinnanvapaudesta pysyvän palaamisen ja kotoutumisen välillä.

## Taloudelliset vaatimukset

*Serbiassa*:

– on pidettävä yllä vakaata taloutta On jatkettava julkisen talouden korjaus- ja vakauttamistoimien toteuttamista julkisen talouden ja erityisesti ulkoisen taseen epätasapainon korjaamiseksi sekä rajoitettava inflaatiopaineita. On jatkettava varovaista rahapolitiikkaa, jota tuetaan asianmukaisella valuuttapolitiikalla. On toteutettava kohtuullista palkkapolitiikkaa ja vältettävä julkisen sektorin palkkojen kasvua tuottavuuden kasvua voimakkaammin. On seurattava nopeaa luottojen kasvua ja tarkistettava vakavaraisuussääntöjä. Uutta eläkejärjestelmää on kehitettävä ja pantava se täytäntöön sekä jatkettava sairausvakuutusjärjestelmän uudistamista.

– Harmaan talouden säännönmukaistamista on jatkettava ja veropohjaa laajennettava ottamalla käyttöön julkisten menojen hallinnointijärjestelmä (valtionkassa, julkisen sektorin sisäinen varainhoidon valvonta) ja toteuttamalla laaja-alaisia verouudistuksia, joissa myönnetään vähemmän verovapautuksia, mutta joilla kevennetään erityisesti palkansaajien verotusta.

– Yhteiskunnan ja valtion omistuksessa olevien suurten yritysten rakenneuudistusta ja yksityistämistä on nopeutettava rahoitusta ja yhtiöitä koskevan järjestyksen lujittamiseksi. Konkurssimenettelyjä on jatkettava raskaasti velkaantuneita ja tappiota tekeviä yhteiskunnan omistamia yrityksiä vastaan näennäisten verotappioiden vähentämiseksi. On nopeutettava suurten julkisessa omistuksessa olevien yleishyödyllisten laitosten rakenneuudistusta. On huolehdittava riittävien budjettivarojen ohjaamisesta irtisanomis- ja rakenneuudistuskustannuksiin.

– On saatettava päätökseen pankkialan uudistus ja erityisesti valtionpankkien yksityistäminen. Vakuutusalan rakenneuudistusta ja yksityistämistä on jatkettava.

– Säänneltyjä ja kiinteitä hintoja koskeva järjestelmä on uudistettava. On erityisesti mukautettava energian hinnat kustannukset kattavalle tasolle sekä korvattava asteittain kaikki nykyisin varattomille kuluttajille annettavat hintatuet suorilla tulonsiirroilla.

– On luotava vakaat ja toimivat maa-/kiinteistömarkkinat ja valmisteltava maarekisterilainsäädäntöä.

– On edistettävä työllisyyttä ja torjuttava työttömyyttä erityisesti ammatillisella koulutuksella ja työmarkkinauudistuksilla, jotka koskevat kaikkia asianomaisia toimijoita, sekä parannettava julkisia työvoimapalveluja ja osoitettava riittävästi henkilöstöä ja varoja täytäntöönpanoon.

– On jatkettava tarvittavien mukautusten tekemistä Serbian kauppajärjestelmään sen yhdenmukaistamiseksi yksipuolisten kaupan toimenpiteiden, WTO:n sääntöjen ja tulevan vakautus- ja assosiaatiosopimuksen kanssa.

*Montenegrossa*:

– On pidettävä yllä vakaata taloutta ja jatkettava julkisen talouden korjaus- ja vakauttamistoimia ulkoisen taseen epätasapainon vähentämiseksi.

– On otettava käyttöön julkisten menojen hallinnointijärjestelmä.

– On varmistettava joustava työmarkkinoiden hinnanmuodostus, pantava täytäntöön työlainsäädäntö sekä parannettava julkisia työvoimapalveluja ja osoitettava riittävästi henkilöstöä ja varoja täytäntöönpanoon.

– Hintojen vapauttaminen on vietävä loppuun. On jatkettava energian hintojen mukauttamista kustannukset kattavalle tasolle toteuttamalla uusi järjestelmä sähkötariffien määrittelyyn. On korvattava asteittain kaikki nykyisin varattomille kuluttajille annettavat hintatuet suorilla tulonsiirroilla.

– On nopeutettava valtion omistuksessa olevien yritysten rakenneuudistusta. ja saatettava päätökseen yhteiskunnan omistuksessa olevien yritysten yksityistäminen. On hyväksyttävä ja pantava täytäntöön laki vakuutusvalvonnasta.

– On luotava vakaat ja toimivat maa-/kiinteistömarkkinat. On hyväksyttävä tilan suunnittelua koskeva laki ja rakennusmaalaki sekä varmistettava niiden tosiasiallinen täytäntöönpano.

– On jatkettava tarvittavien tarkistusten tekemistä Montenegron kauppajärjestelmään sen yhdenmukaistamiseksi yksipuolisten kaupan toimenpiteiden, WTO:n sääntöjen ja tulevan vakautus- ja assosiaatiosopimuksen kanssa.

## Eurooppalaiset normit

*SISÄMARKKINAT*

– On purettava nykyiset esteet ja vältettävä uusien esteiden muodostumista valtioliiton yhteismarkkinoille. On huolehdittava kotimaisten ja ulkomaisten toimijoiden pääsystä valtioliiton markkinoille, kun kyse on tavaroiden, palvelujen, pääomien ja henkilöiden liikkuvuudesta. On huolehdittava kuulemismenettelyn toteutumisesta lainsäädäntötyössä ja sovellettava vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta kaikkiin tasavaltojen tasolla tehtyihin markkinoille pääsyä koskeviin päätöksiin.

***Tavaroiden vapaa liikkuvuus***

– On jatkettava standardointi-, varmentamis-, metrologia-, akkreditointi- ja kalibrointiarviointeja yhteisön säännöstön mukaisesti suotuisien olosuhteiden luomiseksi kaupalle. On aloitettava eurooppalaisten normien käyttöönotto.

– On luotava sisäinen konsultaatio- ja ilmoittamismenettely uusille teknisille määräyksille, jotka koskevat kauppaan vaikuttavia toimenpiteitä, ennen niiden käyttöönottoa.

– On luotava lainsäädännöllinen kehys ja hallinnollinen valmius aktiivisen kuluttajasuojelun toteuttamiseksi EU:n kuluttajapolitiikan mukaisesti.

***Pääomien vapaa liikkuvuus***

– On yhdenmukaistettava liikepankkien tilijärjestelmät, jotta pääomien vapaa liikkuvuus voidaan taata tasavaltojen välillä.

***Tulli ja verotus***

– Tullialan lainsäädäntöä ja menettelyjä on edelleen saatettava yhteisön säännöstön mukaisiksi. On jatkettava tullilaitosten uudenaikaistamista korkean hallinnollisen valmiuden varmistamiseksi ja korruption, kansainvälisen rikollisuuden ja veronkierron torjumiseksi. On lisättävä hallinnollista yhteistyötä ja huolehdittava kaupan etuuskohtelutoimenpiteiden (alkuperä) täytäntöönpanoon liittyvien velvoitteiden noudattamisesta.

– Veroalan lainsäädäntöä on edelleen lähennettävä yhteisön säännöstöön, ja verolakien täytäntöönpanoa on tehostettava keskittymällä maksujen kantoon ja valvontaan veropetosten vähentämiseksi.

– On sitouduttava noudattamaan yhtiöverotukseen sovellettavien menettelysääntöjen mukaisia periaatteita ja varmistettava, että uudet verotoimenpiteet ovat näiden periaatteiden mukaisia.

***Kilpailu***

– On huolehdittava kilpailusäännöistä, joita sovelletaan kaikkiin kilpailua rajoittaviin toimiin. On varmistettava hallinnollinen valmius panna nämä säännöt tehokkaasti ja itsenäisesti täytäntöön.

– On vahvistettava valtiontuen koordinointipisteitä ja varmistettava valtiontukien täysi avoimuus ensimmäisenä vaiheena valtiontukien valvonnassa.

***Julkiset hankinnat***

– Molemmissa tasavalloissa on pantava täytäntöön yhtenäiset ja tehokkaat julkisten hankintojen menettelyt. On myös huolehdittava avoimista menettelyistä riippumatta asianomaisen sopimuksen arvosta ja yhtäläisestä kohtelusta serbialaisten, montenegrolaisten ja EU:n tarjoajien välillä.

***Teollis- ja tekijänoikeudet***

– On parannettava teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa antamalla jäljellä olevat lait ja säännökset. On huolehdittava yhdenmukaistetuista seuraamussäännöksistä ja vahvistettava täytäntöönpano- ja soveltamisvalmiuksia, erityisesti rajavalvontaviranomaisten valmiuksia, tällä alalla.

***Tilastot***

– Kummassakin *tasavallassa*: On kehitettävä luotettavat taloustilastot. On tarkistettava ja vahvistettava tilastointia koskeva kokonaissuunnitelma, jotta tilastojen laatua voidaan parantaa ja niiden laajuutta lisätä. On koordinoitava sen täytäntöönpano tasavaltojen välillä ja valtioliiton kanssa. On parannettava maataloustilastojen keruuta ja käsittelyä EU:n normien ja menetelmien mukaisesti. On saatettava valmiiksi HS-nimikkeistö 2000/2002. *Serbiassa*: on annettava tilastolaki.

*ALAKOHTAISET POLITIIKAT*

***Teollisuus ja pk-yritykset***

– Kummassakin *tasavallassa*: pienyrityksiä koskeva eurooppalainen peruskirja on pantava täytäntöön.

– *Serbiassa*: on jatkettava uuden nopeutetun yritysrekisterijärjestelmän täytäntöönpanoa ja otettava käyttöön nopeammat toimilupamenettelyt. On jatkettava sääntelyjen vaikutusten arviointeja. On

parannettava mahdollisuuksia liike-elämän etujen valvontaan ja edustukseen. On myös kehitettävä edelleen paikallisia/alueellisia liike-elämän tukirakenteita (ryppäät, hautomot, liikeyritys-/teknologiapuistot).

– *Montenegrossa*: on vahvistettava äskettäin perustettua riippumatonta investointien edistämislaitosta. On jatkettava kansallisen takuurahaston valmistelua. On parannettava liike-elämän kuulemis- ja etujenvalvontatoimia. On lisättävä toimia toimilupajärjestelmien yhdenmukaistamiseksi ja nopeuttamiseksi. On otettava käyttöön hiljaiseen hyväksymiseen perustuva toimilupa- ja rekisteröintimenettely. On aloitettava sääntelyjen vaikutusten arviointeja. On myös parannettava mahdollisuuksia saada rahoitusta ja kehitettävä liike-elämän tukirakenteita (ryppäät, hautomot, liikeyritys-/teknologiapuistot).

***Maatalous ja kalastus***

– *Serbiassa*: On jatkettava politiikkojen määrittelemistä ja täytäntöönpanoa koskevien hallinnollisten valmiuksien lujittamista. On annettava elintarvikkeiden turvallisuutta, eläinlääkintää ja kasvinsuojelua koskeva lainsäädäntökehys ja pantava se täytäntöön, kehitettävä eläinlääkintä-, kasvinsuojelu- ja lääkintäalan laboratorioita, tarkastusyksiköitä ja valvontapisteitä ulkorajoilla ja vietävä loppuun nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän luominen.

– Montenegrossa: On jatkettava politiikkojen määrittelemistä ja toteuttamista koskevien hallinnollisten valmiuksien lujittamista. On pantava täytäntöön eläinlääkintälaki (johon sisältyvät kalastustuotteet) ja tehostettava eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualan laboratorioiden toimintaa ja tehostettava valvontaa. On lisättävä toimia lainsäädännön saattamiseksi EU:n eläinlääkintä- ja kasvinsuojelusäännöstön mukaiseksi. Nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmä on saatettava EU:n vaatimusten mukaiseksi.

***Ympäristö***

– *Serbiassa*: On jatkettava yhteisön lainsäädäntöön ja normeihin lähentymistä (ilman saasteet, jätehuolto ja luonnonsuojelu) ja hyväksyttävä ja otettava käyttöön kansallinen ympäristönsuojelustrategia. Suunnittelusta, luvanannosta, tarkastustoiminnasta ja valvonnasta vastaavien elinten hallinnollisia valmiuksia sekä projektijohtamista on lujitettava. On laadittava monivuotinen investointien rahoitussuunnitelma. Erityisesti ympäristöarviointeja ja teollisuuden saasteita koskeva lainsäädäntö on pantava täytäntöön. On aloitettava ongelmajätelaitoksen rakentaminen.

– *Montenegrossa*: On jatkettava yhteisön lainsäädäntöön ja normeihin lähentymistä, jotta voidaan antaa ympäristönsuojelua koskeva puitelainsäädäntö. On pantava täytäntöön lainsäädäntö ja sovellettava sitä. On laadittava kokonaisvaltainen ympäristönsuojelun strategia (jätevedet, kiinteät jätteet ja ilma). On hyväksyttävä maankäyttösuunnitelma sekä kestävän kehityksen strategia ja toimialakohtaiset strategiat (rannikkoalueiden yhdennetty käyttö ja hoito, biologinen monimuotoisuus, ilmaston muutos). On vahvistettava hallinnollista valmiutta.

***Liikennepolitiikka***

– On saatettava ohjelma päätökseen ja jatkettava ilmailualan lainsäädännön yhdenmukaistamista yhteisön säännöstön kanssa Euroopan yhteisen ilmailualueen osalta.

– On pantava täytäntöön Kaakkois-Euroopan keskeisen alueellisen liikenneverkon kehittämisestä tehty yhteisymmärryspöytäkirja ja liikenneobservatoriota koskeva yhteistyömekanismi.

– *Serbiassa*: On vahvistettava liikennepoliittinen strategia (maantie-, rautatie-, ilma- ja vesiliikenne) ja pantava se täytäntöön huomioiden alan taloudellinen elinkelpoisuus. On pantava täytäntöön rautateitä koskeva laki. On saatettava loppuun sisävesiliikennettä koskeva kokonaissuunnitelma.

– *Montenegrossa*: On pantava täytäntöön maantiekuljetuslaki sekä otettava käyttöön asianmukaiset täytäntöönpanorakenteet. Lisäksi on varattava riittävästi varoja liikenneinfrastruktuurin ja -instituutioiden ylläpitämiseksi.

***Energia***

– On aloitettava energiayhteisön perustamissopimuksen mukaisten sitoumusten täytäntöönpano.

– *Serbiassa*: On täysimääräisesti pantava täytäntöön energialaki sekä varmistettava riippumattoman energia-alan sääntelyviraston kitkaton toiminta. On jatkettava energiantuotantolaitosten ympäristötarkastuksia sekä pyrittävä ratkaisemaan pahimpiin saastuttajiin liittyvät ongelmat. On huolehdittava energiantuotannon eriyttämisestä rakenneuudistuksen ja yksityistämisen mahdollistamiseksi. On vahvistettava tarvittavia hallinnollisia rakenteita. Lisäksi on edistyttävä alueellisten energiamarkkinoiden luomisessa mukaan luettuna yhteenliitettävyyttä koskevat toteutettavuustutkimukset.

– *Montenegrossa*: On vietävä loppuun ja toteutettava energia-alan kehitysstrategia, johon sisältyy myös energiatehokkuusstrategia. On myös lujitettava talousministeriön hallinnollisia valmiuksia energiakysymysten osalta. Lisäksi yleishyödyllinen sähköntuotanto on eriytettävä omaksi yksikökseen ja on toteutettava rakenneuudistus. sääntelyviranomaista on vahvistettava. Tasavallan energiamarkkinoiden rakenneuudistus ja vapauttaminen on saatava päätökseen. Lisäksi alalla on yksityistettävä toimintoja ja/tai sallittava julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien kehittyminen.

***Tietoyhteiskunta ja tiedotusvälineet***

– *Serbiassa*: On huolehdittava siitä, että sähköisten viestinten ala vapautetaan, sääntelyelimet toimivat itsenäisesti ja tehokkaasti ja että alaa koskeva lainsäädäntö ja politiikat otetaan käyttöön.

– *Montenegrossa*: On edistettävä markkinoiden kilpailua vahvistamalla televiestinnän hallintovirastoa erityisesti ottamalla käyttöön tarvittavat kilpailua edistävät toimet ja laatimalla yhdysliikennekorvausten ehdot.

***Varainhoidon valvonta***

– On laadittava julkisen talouden sisäistä valvontaa koskeva strategia.

*OIKEUS, VAPAUS JA TURVALLISUUS*

***Viisumi-, rajavalvonta-, turvapaikka- ja maahanmuuttokysymykset***

– On kehitettävä *valtioliiton* tasolla lähestymistapa ja varmistettava sen johdonmukainen täytäntöönpano *tasavaltojen* tasolla asiaa koskevan yhteisymmärryspöytäkirjan mukaisesti. Jatkotoimena toukokuussa 2003 Ohridissa järjestetylle rajaturvallisuuden ja -valvonnan alueelliselle konferenssille on pantava täytäntöön hallituksen hyväksymät lyhyen aikavälin toimenpiteet.

– *Serbiassa*: On ryhdyttävä konkreettisiin toimiin rajapoliisin parhaiden toimintatapojen täytäntöön panemiseksi ja on viipymättä jatkettava valtioliittotason viranomaisten yhteistyötä, joka koskee rajavalvonnan siirtämistä siviiliviranomaisten vastuulle.

– *Montenegrossa*: On edelleen lujitettava rajojen siviilivalvontaa (koulutus ja EU:n standardien mukaiset valmiudet mukaan luettuna).

– On kehitettävä *valtioliiton* tasolla yhtenäinen lähestymistapa viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttoasioissa valtioliiton perustuslain mukaisesti. Sen on erityisesti yhdenmukaistettava kaikilta osin tasavalloissa sovellettavat viisumikäytännöt. On otettava käyttöön mekanismit, joilla voidaan valvoa näiden politiikkojen yhtenäinen täytäntöönpano *tasavaltojen* tasolla.

– On annettava turvapaikkalaki kummassakin tasavallassa ja edistyttävä takaisinottosopimusten tekemisessä ja täytäntöönpanossa. Serbiassa: on lisättävä turvapaikan hakijoiden ja pakolaisten vastaanottokeskusten valmiuksia ja infrastruktuuria. Montenegrossa: on toteutettava turvapaikan hakijoiden ja pakolaisten vastaanottokeskusten rakentaminen.

***Rahanpesu***

– Kummassakin *tasavallassa*: On varmistettava rahanpesun vastaisen lain tehokas täytäntöönpano ja vahvistettava rahoitustarkastusyksikköjä.

***Huumausaineet***

– Kummassakin *tasavallassa*: On parannettava valmiuksia huumausaineiden laittoman kaupan torjumiseksi ja kansallisen huumausainestrategian laatimiseksi EU:n huumausainestrategian ja huumausaineita koskevan toimintasuunnitelman mukaisesti.

***Poliisi***

– On pantava täytäntöön sovitut oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten yhteistyökehykset *tasavaltojen* välillä erityisesti huolehtimalla tasavaltojen oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön allekirjoittamien yhteisymmärryspöytäkirjojen täysimääräisestä täytäntöönpanosta.

– *Serbiassa*: On annettava poliisilaki poliisivoimien ammattimaisuuden ja vastuuvelvollisuuden lisäämiseksi.

– *Montenegrossa*: On pantava täytäntöön poliisilaki ja valtion turvallisuutta koskeva laki henkilöstön ammattimaisuuden ja vastuuvelvollisuuden varmistamiseksi.

***Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjuminen***

– On perustettava tehokkaat institutionaaliset mekanismit viranomaisten väliselle yhteistyölle *tasavaltojen* sisällä ja saatettava tasavaltojen välinen yhteistyö säännölliseksi.

– Kummassakin *tasavallassa*: On kehitettävä lainsäädäntöä ja valmiuksia omaisuuden takavarikoimiseksi. On lujitettava rikostiedustelua. On otettava käyttöön henkilötietojen suojaa koskeva lainsäädäntö ja toteutettava tarvittavat toimet yhteistyösopimuksen tekemiseksi Europolin kanssa. On tehostettava ihmiskaupan torjumista muun muassa tarjoamalla asianmukaista apua ja suojelua uhreille.

– On lisättävä kansainvälisen yhteistyön tehokkuutta ja pantava täytäntöön asiaa koskevat kansainväliset terrorismin vastaiset sopimukset. On tehostettava sekä valtioliiton sisällä että muiden valtioiden kanssa tapahtuvaa poliisin ja tiedustelupalvelujen yhteistyötä ja tiedonvaihtoa sekä torjuttava terroristitekojen rahoitusta ja valmistelua.

### *3.2. Keskipitkän aikavälin ensisijaiset tavoitteet*

## Poliittiset vaatimukset

*DEMOKRATIA JA OIKEUSVALTIOPERIAATE*

***Julkishallinto***

– On jatkettava EU:hun yhdentymistä vastaavien yksikköjen vahvistamista vastuullisissa ministeriöissä sekä yhteistyömekanismeja EU:hun yhdentymisestä vastaavien virastojen kanssa.

– *Serbiassa*: On jatkettava virkamieslain ja julkishallintolain täysimääräistä täytäntöönpanoa. On toteutettava toimenpiteitä julkishallinnon henkilöstöresurssien kehittämiseksi. On myös lujitettava julkishallinnon valmiuksia (politiikkojen toteuttaminen ja ministeriöiden välinen koordinointi) sekä Serbian keskushallinnon että paikallisella tasolla ottamalla käyttöön keskitetty palkkausjärjestelmä. On myös lujitettava talouspolitiikkojen toteuttamista. On vahvistettava hajasijoitusuudistus ja pantava se täytäntöön varmistamalla paikallishallinnon toimintamahdollisuus.

– *Montenegrossa*: On varmistettava henkilöstöresurssien hallinnointiviranomaisen pysyvä toimintakyky. On myös lujitettava talouspolitiikkojen toteuttamista. On toteutettava hajasijoitusuudistus.

***Puolustusalan uudistus***

– On jatkettava puolustusvoimien rakenneuudistusta, johon sisältyy tarvittava puolustusvoimien koon pienentäminen (sosiaaliset vaikutukset huomioiden), sotilaallisten voimavarojen ja puolustusteollisuuden muuntaminen ja yksityistäminen sekä lisääntynyt avoimuus ja siviilivalvonta.

***Oikeusjärjestelmä***

– *Serbiassa*: On mukautettava kansallinen strategia oikeusjärjestelmän uudistamiseen ja myöhemmin toteuttavaan toimintasuunnitelmaan erityisesti tuomarien nimityksissä ja koeajoissa sekä syyttäjien aseman vahvistamisessa. On rakennettava tietoverkko eri oikeusasteissa toimivia syyttäjiä varten ja huolehdittava tuomioistuinten päätösten täytäntöönpanosta. On myös kehitettävä valmiuksia käsitellä sotarikoksia kansallisissa tuomioistuimissa noudattaen täysimääräisesti kansainvälisen sotarikostuomioistuimen kanssa harjoitettavaa yhteistyötä koskevia kansainvälisiä velvoitteita.

– *Montenegrossa*: On varmistettava lainkäytön alan koulutuskeskuksen asianmukainen toiminta. Lisäksi on pantava täytäntöön oikeuslaitoksen tietotekniikkastrategia.

***Korruption vastainen toiminta***

– On varmistettava täysimääräinen lahjonnan torjuntaa koskevan yleissopimuksen noudattaminen.

*IHMISOIKEUDET JA VÄHEMMISTÖJEN SUOJELU*

– On pantava täytäntöön syrjinnän vastainen lainsäädäntö.

– On varmistettava vammaisten tai vähemmistöryhmiin kuuluvien lasten ottaminen mukaan yleiseen koulutusjärjestelmään, ja uudistettava lastenhoitojärjestelmää.

– On jatkettava vähemmistöjen kotoutumisen ja etnisten ryhmien välisten hyvien suhteiden edistämistä.

*ALUEELLISET KYSYMYKSET JA KANSAINVÄLISET VELVOITTEET*

– Henkilöiden, jotka eivät halua palata takaisin kotiseudulleen, kotoutumista on tuettava. *Serbiassa*: On annettava uutta lainsäädäntöä pakolaisista ja jatkettava kansallisen strategian täytäntöönpanoa. *Montenegrossa*: On pantava täytäntöön pakolaisia koskeva kansallinen strategia osana kattavaa sosiaalisen osallisuuden ja kotoutumisen strategiaa.

## Taloudelliset vaatimukset

*Serbiassa:*

– On jatkettava kestävää talouspolitiikkaa ja jatkettava julkisen talouden korjaus- ja vakauttamistoimien toteuttamista julkisen talouden ja ulkoisen taseen epätasapainon korjaamiseksi sekä rajoitettava inflaatiopaineita. On määriteltävä julkisen varainkäytön kohteiden tärkeysjärjestys vuosittaisessa ja keskipitkän aikavälin varainhoidossa ja erityisesti vähennettävä osittain valtion omistuksessa olevien tai yhteiskunnan omistamien yritysten näennäisiä verotappioita. On jatkettava kohtuullisen palkkapolitiikan toteuttamista sekä jatkettava uuden eläkejärjestelmän ja sairausvakuutusjärjestelmän toteuttamista.

– On parannettava talousarviomenettelyä ja varainhoitoa ja vahvistettava talousarvion valmistelua ja täytäntöönpanoa koskevien valmiuksien kehittämistä priorisoinnin mahdollistamiseksi. On myös parannettava varainhoitoa keskus- ja paikallishallintojen tasoilla.

– On otettava käyttöön toimivat menettelyt sellaisten tapausten havaitsemiseksi, käsittelemiseksi ja niiden edellyttämien jatkotoimien toteuttamiseksi, joissa kansallisten tai kansainvälisten varojen epäillään joutuneen petoksen tai muun säännönvastaisuuden kohteeksi.

– On jatkettava yhteiskunnan ja valtion omistuksessa olevien suurten yritysten ja tarvittaessa yleishyödyllisten laitosten yksityistämistä, niin että tuetaan yksityisen sektorin osuuden kasvua taloudessa.

– On lujitettava yksityisen sektorin ja työllisyyden kehittymiselle suotuisaa liiketoimintaympäristöä, jolle on ominaista kilpailevat markkinat, tasapuoliset toimintaedellytykset ja rahoituksen saanti rahoitusalan kehittymisen myötä.

– On luotava vakaat ja toimivat maa-/kiinteistömarkkinat. On annettava maarekisterilaki ja pantava se täytäntöön sekä annettava lainsäädäntö, joka sallii kaupunkialueiden maan yksityisomistuksen. On aloitettava maareformi, joka kattaa suurien maatilojen rakenneuudistuksen ja yksityistämisen.

– On jatkettava tarvittavia uudistuksia WTO:n sääntöjen ja sitoumusten noudattamiseksi, jotta WTO:hon liittymisprosessia voidaan nopeuttaa.

– On aloitettava ja sovellettava yhdennettyä tutkimuspolitiikkaa.

*Montenegrossa:*

– On jatkettava kestävää talouspolitiikkaa ja jatkettava julkisen talouden korjaus- ja vakauttamistoimia ulkoisen taseen epätasapainon vähentämiseksi. On määriteltävä julkisen varainkäytön kohteiden tärkeysjärjestys lyhyen ja keskipitkän aikavälin varainhoidossa ja erityisesti on karsittava tukia, varainsiirtoja ja valtion virkamiesten palkkakuluja. Julkisten menojen kokonaisosuutta BKT:sta on jatkuvasti vähennettävä.

– On parannettava talousarviomenettelyä ja varainhoitoa ja vahvistettava talousarvion valmistelua ja täytäntöönpanoa koskevien valmiuksien kehittämistä priorisoinnin mahdollistamiseksi. On myös parannettava varainhoitoa keskus- ja paikallishallintojen tasoilla.

– On otettava käyttöön toimivat menettelyt sellaisten tapausten havaitsemiseksi, käsittelemiseksi ja niiden edellyttämien jatkotoimien toteuttamiseksi, joissa kansallisten tai kansainvälisten varojen epäillään joutuneen petoksen tai muun säännönvastaisuuden kohteeksi.

– On lujitettava yksityisen sektorin ja työllisyyden kehittymiselle suotuisaa liiketoimintaympäristöä, jolle on ominaista kilpailevat markkinat, tasapuoliset toimintaedellytykset ja rahoituksen saanti

rahoitusalan kehittymisen myötä. On yhdenmukaistettava liike-elämää koskevia oikeudellisia menettelyjä.

– On jatkettava tarvittavia uudistuksia WTO:n sääntöjen ja sitoumusten noudattamiseksi, jotta WTO:hon liittymisprosessia voidaan nopeuttaa.

– On aloitettava ja sovellettava yhdennettyä tutkimuspolitiikkaa.

## Eurooppalaiset normit

*SISÄMARKKINAT*

### *Pääomien vapaa liikkuvuus*

– On jatkettava lyhyen ja keskipitkän aikavälin pääomien vapaata liikkuvuutta kummassakin *tasavallassa*.

### *Tavaroiden vapaa liikkuvuus*

– On kehitettävä standardisointia erityisesti eurooppalaisten standardien käyttöönoton kautta. On jatkettava uuden ja globaalin lähestymistavan sekä vanhan lähestymistavan mukaisten direktiivien yhteensovittamista. On perustettava markkinavalvontajärjestelmä yhteisön säännöstön mukaisesti.

### *Tulli ja verotus*

– On varmistettava, että Serbian ja Montenegron tulli- ja veroalan lainsäädäntöä edelleen saatetaan EU:n säännöstön mukaisiksi. Lisäksi on parannettava tullilainsäädäntöön liittyviä hallinnollisia valmiuksia ja torjuttava korruptiota, kansainvälistä rikollisuutta ja veronkiertoa.

– On parannettava avoimuutta ja tiedonvaihtoa EU:n jäsenvaltioiden kanssa, jotta helpotetaan veronkiertoa tai verojen välttämistä estävien toimenpiteiden täytäntöönpanoa.

### *Tilastot*

– Kummassakin *tasavallassa*: On kehitettävä luotettavat taloustilastot. On luotava institutionaalisia valmiuksia perustilastotietojen tuottamiseksi ja julkaisemiseksi yhdenmukaisesti eurooppalaisten standardien kanssa yritystilastojen, työmarkkinatilastojen ja kansantalouden tilinpidon aloilta.

*SEKTORIKOHTAISET POLITIIKAT*

***Teollisuus ja pk-yritykset***

– Kummassakin *tasavallassa*: On pantava täytäntöön pienyrityksiä koskeva eurooppalainen peruskirja.

***Maatalous ja kalastus***

– *Serbiassa*: On kehitettävä lisää politiikkojen määrittelemistä ja toteuttamista koskevia hallinnollisia valmiuksia. On suunniteltava maaseudun kehityspolitiikka ja aloitettava sen täytäntöönpano. On jatkettava eläinlääkintää, ihmisten terveyttä, kasvinsuojelua ja elintarvikkeiden turvallisuutta, viinilaboratoriot mukaan luettuina, koskevan lainsäädännön ja valvonnan lujittamista. Jätteenhuoltoa on parannettava, ja maatalouden aiheuttamaa pilaantumista vähennettävä. On lujitettava maatalouden ja elintarvikkeiden markkinoita, joihin sisältyy laadunvalvonta ja HACCP-järjestelmä. On vähennettävä maatalouden markkinoiden vääristymiä ja uudistettava

hyödykevarastoista vastaavaa osastoa. On ulotettava eläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmä muihin lajeihin. On valmisteltava ohjelma elintarvikkeiden jalostuslaitosten uudistamiseksi vastaamaan EU:n vaatimuksia.

– *Montenegrossa*: On kehitettävä lisää politiikkojen määrittelemistä ja toteuttamista koskevia hallinnollisia valmiuksia. On suunniteltava maaseudun kehityspolitiikka ja aloitettava sen täytäntöönpano. On lujitettava institutionaalista valmiutta elintarviketurvallisuuden parantamiseksi. On valmisteltava ohjelma elintarvikkeiden jalostuslaitosten uudistamiseksi vastaamaan EU:n vaatimuksia. On aloitettava toiminta lampaiden ja vuohien tunnistamiseksi ja niiden liikkumisen rekisteröimiseksi. On aloitettava toiminta kotimaisen kasvintuotannon tehokkaan valvonnan varmistamiseksi varsinkin niiden tuotteiden kohdalla, joihin liittyy EU:n erityisvaatimuksia. On ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta kalastuspolitiikka lähenee EU:n standardeja erityisesti resurssien hallinnan, tarkastuksen ja valvonnan aloilla sekä markkina- ja rakennepolitiikoissa.

***Ympäristö***

– Kummassakin *tasavallassa*: On jatkettava yhteisön lainsäädäntöön lähentyvän lainsäädännön täytäntöönpanoa. On jatkettava ympäristövaikutusten arviointia koskevan lainsäädännön täytäntöönpanoa. On ratifioitava ja pantava täytäntöön Kioton pöytäkirja. On varmistettava toteuttamiskelpoinen rahoituskehys keskipitkän ja pitkän aikavälin ympäristönsuojelupolitiikan toteuttamiseksi.

– *Serbiassa*: On hyväksyttävä ja aloitettava ilmansaasteita, jätehuoltoa ja luonnonsuojelua koskevien strategioiden toteuttaminen. On jatkettava kansallisen ympäristönsuojelustrategian ja vesistrategian täytäntöönpanoa. On lujitettava edelleen ympäristöalan elinten hallinnollisia valmiuksia ja aloitettava monivuotisen investointien rahoitussuunnitelman täytäntöönpano. On saatettava loppuun ongelmajätelaitoksen rakentaminen.

– *Montenegrossa*: On jatkettava yhteisön lainsäädäntöön ja standardeihin lähentymistä varsinkin ilmansaasteita, jätevesiä ja kiinteitä jätteitä koskevan lainsäädännön osalta. On aloitettava maankäyttösuunnitelman täytäntöönpano ja kokonaisvaltainen ympäristöstrategia. On laadittava kokonaisvaltainen ympäristönsuojelun strategia (jätevedet, kiinteät jätteet ja ilma) sekä kestävän kehityksen strategia ja toimialakohtaiset strategiat (rannikkoalueiden yhdennetty käyttö ja hoito, biologinen monimuotoisuus, ilmaston muutos). Hallinnollisia valmiuksia on lujitettava ympäristönsuunnittelun, luvanannon, tarkastustoiminnan, valvonnan ja projektijohtamisen osalta vastuullisissa ministeriöissä ja elimissä.

***Liikennepolitiikka***

– Kummassakin *tasavallassa*: On lisättävä valmiuksia muun muassa suurten investointihankkeiden valmistelemiseksi. On edelleen varattava riittävästi varoja liikenneinfrastruktuurin ja -instituutioiden ylläpitämiseksi.

– On pantava täytäntöön kansainväliset sitoumukset Kansainvälisen merenkulkujärjestön yleissopimusten mukaisesti ja parannettava laivaston merenkulun turvallisuutta Pariisissa laaditun yhteisymmärryspöytäkirjan perusteella.

***Energia***

– Kummassakin *tasavallassa*: On vahvistettava ja pantava täytäntöön ympäristön kannalta kestävän energiapolitiikan pitkän aikavälin strategia.

– On jatkettava alueellisten ja kansainvälisten sitoumusten täytäntöönpanoa tällä alalla kilpailukykyisten alueellisten energiamarkkinoiden perustamiseksi.

***Tietoyhteiskunta ja tiedotusvälineet***

– Kummassakin *tasavallassa*: Serbia ja Montenegron on saatettava EU:n uusi sähköisen viestinnän lainsäädäntökehys osaksi kansallista lainsäädäntöä ja pantava se täytäntöön. On varmistettava sääntelyviranomaisten itsenäiset ja riittävät resurssit ja ammattitaito. On aloitettava yhdenmukaistaminen yhteisön audiovisuaalista koskeva säännöstön kanssa.

***Varainhoidon valvonta***

– On kehitettävä ja pantava täytäntöön hajautetun johdon vastuuvelvollisuuden ja toiminnallisesti itsenäisen sisäisen tarkastuksen periaatteet kansainvälisesti hyväksyttyjen standardien ja EU:n parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

– On vahvistettava valtiontalouden tarkastusviraston toimintavalmiuksia sekä toiminnallista ja taloudellista itsenäisyyttä.

– On kehitettävä menetelmiä ja hallinnollisia valmiuksia yhteisön taloudellisten etujen tehokkaan suojaamisen varmistamiseksi.

*OIKEUS; VAPAUS JA TURVALLISUUS*

***Viisumi-, rajavalvonta-, turvapaikka- ja maahanmuuttokysymykset***

– Kummassakin *tasavallassa*: On kehitettävä teknistä infrastruktuuria ja henkilöstöresursseja yhtenäistetyn rajavalvonnan täytäntöön panemiseksi muun muassa lujittamalla rajapoliisia ja tullilaitoksia. On parannettava rajanylitysmahdollisuuksia perustamalla uusia raja-asemia. On lisättävä yhteistyötä niiden tasavaltojen virastojen välillä, jotka ovat vastuussa ihmiskaupan torjunnasta.

***Poliisi***

– Kummassakin *tasavallassa*: On jatkettava rakenneuudistusta, varmistettava vastuuvelvollisuus, uudistettava poliisikoulutusta sekä varmistettava lainvalvontaviranomaisten keskinäinen yhteistyö.

***Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjuminen***

– Kummassakin *tasavallassa*: On kehitettävä toimiva todistajien suojelujärjestelmä, johon sisältyy paitsi tasavallan tasolla myös alueellisella tasolla sovittuja elementtejä. Lisäksi on tehostettava talous- ja raharikosten (rahanpesu ja rahanväärennys mukaan luettuina), petosten ja korruption torjumista sekä parannettava asiaa koskevaa lainsäädäntöä. On helpotettava niiden yhteyshenkilöiden sijoittamista, jotka EU:n jäsenvaltioiden järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan osallistuvat asianomaiset valtioelimet ovat lähettäneet. On pantava täytäntöön kansainvälistä järjestäytynyttä rikollisuutta koskeva Palermon yleissopimus.

– *Serbiassa*: On kehitettävä sisäasiainministeriön (erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaosaston) valmiuksia. On myös kehitettävä viranomaisten välistä tiedonvaihtoa koskevia menettelyjä ja valmiuksia.

– *Montenegrossa*: On lisättävä hallinnollisia ja lainkäyttövalmiuksia uuden rikoslain täytäntöön panemiseksi järjestäytyneen rikollisuuden osalta. Sisäasiainministeriön yhteydessä toimivaa järjestäytyneen rikollisuuden torjuntayksikköä on vahvistettava ja huolehdittava kaikkien lainvalvontaviranomaisten koordinoinnista.

**KOSOVO siten kuin se määritellään Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston 10 päivänä kesäkuuta 1999 tekemässä päätöslauselmassa 1244**

### *3.1. Lyhyen aikavälin ensisijaiset tavoitteet*

– Turvallisen, demokraattisen ja monikansallisen Kosovon olemassaolon turvaamiseksi on pantava täytäntöön YK:n turvallisuusneuvoston vahvistamat Kosovoa koskevat normit.

– Tässä yhteydessä on pyrittävä seuraaviin ensisijaisiin tavoitteisiin:

## Keskeiset ensisijaiset tavoitteet

– On huolehdittava siitä, että kaikin osin noudatetaan oikeusvaltioperiaatetta ja korruption, järjestäytyneen rikollisuuden ja talousrikosten vastaista nollatoleranssipolitiikkaa.

– On varmistettava kaikille Kosovon asukkaille demokraattisesti toteutettu hallinto ja julkisten palvelujen tarjonta ja luotava ammattimainen, vastuuvelvollinen, helposti lähestyttävä, edustava ja avoin julkishallinto ilman poliittista väliintuloa.

– On luotava vakaa monikansallisuuden ilmapiiri ja kannustettava paluuseen. On huolehdittava kaikkien yhteisöjen kunnioituksesta, turvallisuudesta, vapaasta liikkumisesta ja osallistumisesta. On selkeästi tuomittava kaikki vähemmistöryhmien vastaiset mielipiteiden ilmaukset. On päättäväisesti vietävä oikeuskäsittelyyn kaikki etnisten ryhmien väliset rikokset.

– On luotava sijoituksille, kaupalle ja talouskasvulle otolliset olosuhteet.

– On huolehdittava täydellisestä yhteistyöstä entisen Jugoslavian alueella tehtyjä rikoksia käsittelevän sotarikostuomioistuimen kanssa.

– On täysimääräisesti noudatettava Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1244 ja tehostettava huolellisesti valmisteltua vuoropuhelua Belgradin kanssa. On osoitettava rakentavaa asennetta.

## Poliittiset vaatimukset

*DEMOKRATIA JA OIKEUSVALTIOPERIAATE*

***Kosovon väliaikaisen itsehallinnon toimielimet***

– On varmistettava parlamentin ja sen valiokuntien sekä hallituksen ja kuntien täysimääräinen ja tosiasiallinen toiminta mukaan luettuna niiden omien menettelysääntöjen täysimääräinen noudattaminen ja kaikkien väestöryhmien oikeudet ja intressit.

– On lisättävä toimeenpanon valvontaa, vastuuvelvollisuutta ja avoimuutta parlamentissa.

– On lisättävä vähemmistöryhmien edustusta kaikissa instituutioissa ja julkishallinnossa kuntien ja keskushallinnon tasoilla.

– On valmistettava ja toteutettava väestö- ja asuntolaskenta kansainvälisiä standardeja täysimääräisesti noudattaen.

***Vaalit***

– On järjestettävä vapaat, rehelliset ja avoimet vaalit. On vahvistettava itsenäistä ja monikansallista keskusvaalilautakuntaa toimittamaan vuoden 2006 vaalit hyvissä ajoin.

– on varmistettava, että kaikille yhteisöille järjestetään asianmukaiset äänestyspaikat äänioikeuden käyttämiseksi ja huolehditaan turvallisuus- ja muista toimenpiteistä On huolehdittava Kosovon sisäisten ja muiden kosovolaispakolaisten osallistumisesta vaaleihin, vaikka heidän paluumahdollisuutensa Kosovoon olisi rajoitettu.

***Julkishallinto***

– On toteutettava avoimuutta virkamiesten rekrytoinneissa, siirroissa, arvioinnissa, ylennyksissä, menettelyssä ja virkasuhteen purkamisessa. Virkamiehiin kuuluvat myös Kosovon suojelujoukot, poliisi ja tuomioistuinjärjestelmä. Avoimet menettelyt koskevat myös varainhoitoa.

– On parannettava julkisten peruspalvelujen laatua ja saatavuutta kaikissa yhteisöissä, mihin sisältyy rinnakkaisten rakenteiden tarjoamien palvelujen kysynnän vähentäminen.

– On kehitettävä ja ylläpidettävä politiikasta riippumattomia julkishallinnon koulutuslaitoksia. On parannettava ylimmän tason koulutusta. Kosovon julkishallinnon koulutuskeskuksesta on luotava paikka, joka pystyy tarjoamaan ammattimaista koulutusta kaikille virkamiehille.

– On annettava laki hätätilanteiden hallinnasta ja kehitettävä edelleen suorituskykyä, ammattimaisuutta ja koordinointia siviilien suojelua koskevissa asioissa Kosovon asianomaisissa instituutioissa, joihin lukeutuvat Kosovon suojelujoukot.

– On edistettävä paikallisen itsehallinnon uudistamista mukaan luettuina asianmukaiset budjettivarat ottaen huomioon kaikkien Kosovon yhteisöjen näkemykset ja intressit. On lisättävä hallinnollista valmiutta helpottaa hajauttamisprosessia.

***Oikeusjärjestelmä***

– On varmistettava, että tuomioistuimet ovat politiikasta riippumattomia ja toimivat tehokkaasti ja puolueettomasti.

– Todistajia on suojeltava.

– On pantava täytäntöön automaattinen tapausten hallinnointijärjestelmä erityisesti siviilioikeustapausten ruuhkan vähentämiseksi ja on huolehdittava siviilituomioistuinten päätösten täytäntöönpanosta.

– On kehitettävä edelleen erityisesti tuomarien, syyttäjien ja hallinnollisen henkilöstön oikeudellista koulutusta. On annettava laki Kosovon lainkäytön alan koulutuslaitoksesta ja pantava se täytäntöön sekä muutettava se toimintakykyiseksi laitokseksi, joka vastaa lainkäytön alan koulutuksesta.

– On vahvistettava paikallisia oikeusistuimia ja poliisien toimintaa kiinteistöjen laittoman haltuunoton, käytön ja rakentamisen estämiseksi ja seuraamusten määräämiseksi.

– On vahvistettava syyttäjänvirastoa niin, että se pystyy toimimaan riippumattomuuden ja puolueettomuuden periaatteiden mukaisesti.

– On kehitettävä politiikasta riippumattomia valmiuksia oikeudellisen ja sisäasiainalan toimivaltuuksista huolehtimiseksi.

***Korruption vastainen toiminta***

– On pantava täytäntöön laki korruption torjunnasta. On perustettava korruption vastainen virasto. On vahvistettava ja pantava täytäntöön korruption vastainen suunnitelma.

*IHMISOIKEUDET JA VÄHEMMISTÖJEN SUOJELU*

– On varmistettava puolueettoman oikeusasiamiesinstituution itsenäinen toiminta ja taloudellinen toimintakyky sekä oikeusasiamiehen suositusten asianmukainen huomioon ottaminen.

– On helpotettava ja kannustettava Kosovon sisäisten ja muiden kosovolaispakolaisten paluuta ja maaliskuun 2004 tapahtumissa vahingoittuneiden ja tuhottujen rakennusten korjaustyöt on saatettava loppuun mukaan luettuna historialliset ja uskonnolliset paikat.

– On vahvistettava hallinnollisia rakenteita ja vastuuvelvollisuuden mekanismeja yhteisö- ja paluumuuttoasioista vastaavassa ministeriössä. On annettava ja pantava täytäntöön yhteisöjä ja paluumuuttoja koskeva yhteinen strategiakehys ja kehitettävä kuntatason mekanismeja paluumuuttajien ja nykyisten vähemmistöyhteisöjen pysyvän kotoutumisen helpottamiseksi.

– On vahvistettava ja pantava täytäntöön laki virallisista kielistä ja luotava tehokas mekanismi sen toteutumisen valvomiseksi.

– On vakiinnutettava epäviralliset asutukset ja löydettävä kestäviä palauttamisratkaisuja vähemmistöasemassa olevien romaniyhteisöjen kotoutumiseksi; romaniyhteisöt asuvat terveydelle haitallisissa olosuhteissa leireillä ja maan sisäisinä pakolaisina epävirallisissa keskuksissa.

– On annettava laki kulttuuriperinnön säilyttämisestä ja luotava hallinnolliset mekanismit sen täytäntöön panemiseksi.

– On annettava laki julkisesta yleisradiotoiminnasta sekä yksityisoikeuden piiriin kuuluva kunnianloukkauslaki. On vahvistettava tiedotusvälineiden itsesäätelyjärjestelmää luomalla itsenäinen viestintäalan elin, varmistamalla lehdistölautakunnan tehokas toiminta ja toteuttamalla lehtimiesten toimintaohjeisto.

– On perustettava asianmukainen oikeudellinen kehys valtiosta riippumattomille järjestöille ja varmistettava, että ne voivat toimia vapaasti sen sisällä.

– On saatettava päätökseen lainsäädäntö ja toimenpiteet omistusoikeuden turvaamiseksi erityisesti kiinteän omaisuuden, hallussapidon sekä asuinkiinteistöjä ja muita kiinteistöjä koskevien oikeuksien osalta mukaan luettuna rakentamista säätelevä oikeudellinen kehys. On yhdenmukaistettava kunnallisia säädöksiä ja luotava mekanismi kaupallisia oikeuksia ja viljely-/maaomaisuutta koskevien riitojen ratkaisemiseksi. On lisättävä yleistä tietoisuutta laittoman rakentamisen seurauksista.

– On kehitettävä ja pantava täytäntöön strategia, johon sisältyy pysyvä järjestely asunto- ja kiinteistöasioista vastaavan osaston seuraajaksi, niin että vielä ratkaisua vailla olevat asuinkiinteistövaatimukset voidaan panna täytäntöön.

– On parannettava perus- ja keskiasteen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä ammattikoulutuksen laatua.

– On varmistettava syrjinnän vastaisen lainsäädännön tosiasiallinen täytäntöönpano.

– On ryhdyttävä konkreettisiin toimenpiteisiin kaiken naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi ja seuraamusten määräämiseksi.

*ALUEELLISET KYSYMYKSET JA KANSAINVÄLISET VELVOITTEET*

– Alueellista yhteistyötä ja hyviä naapuruussuhteita on vahvistettava.

– On solmittava ja pantava täytäntöön vapaakauppasopimuksia alueen sisällä ja otettava osaa asianmukaisiin alueellisiin aloitteisiin varsinkin vakaussopimuksen tuella.

## Taloudelliset vaatimukset

– On saatettava loppuun yksityistämisprosessi Kosovo-rahaston (Kosovo Trust Agency) aikataulun mukaisesti.

– On saatettava päätökseen valtion omistuksessa olevien yritysten yhtiöittäminen: sähkölaitos, rautatiet, kaukolämmitys sekä vesi- ja jätehuolto. On toteutettava uusia rakenteellisia muutoksia niiden hallinnon, tehokkuuden ja vakavaraisuuden parantamiseksi. On jatkettava julkisten yleishyödyllisten palvelujen sääntelykehyksen vahvistamista ja lisättävä riippumattomien sääntelyviranomaisten hallinnollisia valmiuksia.

– On vahvistettava julkisen talouden avoimuutta ja vakautta. On varmistettava vuoden 2006 talousarvion johdonmukaisuus vahvistetun keskipitkän aikavälin menokehyksen kanssa.

– On määritettävä ja sovellettava talouden ja talousarvion ensisijaisia tavoitteita tiiviissä yhteistyössä Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa.

– On lisättävä julkisen talouden kurinalaisuutta ja parannettava julkisten menojen valvontaa. On otettava käyttöön toimivat menettelyt sellaisten tapausten havaitsemiseksi, käsittelemiseksi ja niiden edellyttämien jatkotoimien toteuttamiseksi, joissa kansallisten tai kansainvälisten varojen epäillään joutuneen petoksen tai muun säännönvastaisuuden kohteeksi.

– On jatkettava kauppaa ja siihen liittyviä politiikkoja koskevan poliittisen ja lainsäädäntökehyksen kehittämistä siten, että niiden yhdenmukaisuus EU:n ja WTO:n normien kanssa varmistetaan. On vahvistettava ja pantava täytäntöön ulkomaankaupan toimintoja koskeva laki.

## Eurooppalaiset normit

– On vahvistettava kaikkien instituutioiden hallinnollista valmiutta varmistamalla, että politiikat ja lainsäädäntö ovat EU:n vaatimusten mukaisia erityisesti lujittamalla EU:hun yhdentymiseen liittyviä rakenteita.

*SISÄMARKKINAT*

***Tavaroiden vapaa liikkuvuus***

– On varmistettava tarvittava lainsäädäntö ja luotava infrastruktuuri standardointiin, varmentamiseen, metrologiaan, akkreditointiin ja vaatimustenmukaisuuden arviointiin ottamalla huomioon täydentävyys alueen sisällä.

– On pantava täytäntöön kotimarkkinakauppalaki.

***Pääomien vapaa liikkuvuus***

– On vahvistettava asiaankuuluvat vakavaraisuusvaatimukset ja vahvistettava rahoitusalan valvontaprosessia.

***Tulli ja verotus***

– On parannettava tullilaitoksen valmiutta torjua korruptiota ja rajat ylittävää rikollisuutta. On lisättävä rikostutkimusyksikön valmiuksia.

– On huolehdittava kaupan etuuskohtelutoimenpiteiden (alkuperä) täytäntöönpanoon liittyvien velvoitteiden noudattamisesta.

– On sitouduttava noudattamaan yhtiöverotukseen sovellettavien menettelysääntöjen mukaisia periaatteita ja varmistettava, että uudet verotoimenpiteet ovat näiden periaatteiden mukaisia.

***Julkiset hankinnat***

– On vahvistettava ja pantava täytäntöön tarkistettu julkisia hankintoja koskeva laki mukaan luettuna siihen liittyvän lainsäädännön täytäntöönpano. On luotava tehokkaat arviointimenettelyt.

***Teollis- ja tekijänoikeudet***

– On suunniteltava ja pantava täytäntöön teollis- ja tekijänoikeuksia ja kaupallisia oikeuksia koskeva lainsäädäntö. On määriteltävä keskipitkän aikavälin strategia näiden oikeuksien täytäntöön panemiseksi.

***Tilastot***

– On luotava ensimmäiset (kansantalouden) tilipidon tilastot.

*ALAKOHTAISET POLITIIKAT*

***Teollisuus ja pk-yritykset***

– On vahvistettava keskipitkän aikavälin strategia pk-yrityksiä koskevalle politiikalle. Tähän sisältyy pk-yrityksiä tukevan viraston perustaminen ja investointien edistämiskeskus. On jatkettava pienyrityksiä koskevan eurooppalaisen peruskirjan täytäntöönpanoa.

– On vahvistettava Kosovon olosuhteisiin sopiva yleinen tilinpäätössäännöstö, joka rajoittaa IFRS/IAS:n käyttöä yleisen edun kannalta merkittäviin yhteisöihin ja käyttää täysimääräisesti hyväksi neljännessä ja seitsemännessä yhtiöoikeusdirektiivissä säädettyjä poikkeuksia.

***Maatalous ja kalastus***

– On suunniteltava maaseudun kehityspolitiikka ja aloitettava sen täytäntöönpano.

– On jatkettava lainsäädännön saattamista EU:n eläinlääkintä- ja kasvinsuojelusäännöstön mukaisiksi.

– Nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmä on saatettava EU:n vaatimusten mukaiseksi.

***Ympäristö***

– On annettava yhteisön säännöstön mukainen lainsäädäntö ympäristövaikutusten arvioinnista ja pantava se täytäntöön.

– On laadittava yhteisön säännöstöön lähentymiseksi kattava ympäristöalan toimintasuunnitelma, jossa huomioidaan erityisesti kansanterveyskysymykset.

– On valmisteltava toimia yleisen tietoisuuden ja kansalaisyhteiskunnan osallistumisen lisäämiseksi ympäristöä koskevissa asioissa.

***Liikennepolitiikka***

– On jatkettava Kaakkois-Euroopan keskeisen alueellisen liikenneverkon kehittämisestä tehdyn yhteisymmärryspöytäkirjan täytäntöönpanoa mukaan luettuna liikenneobservatorion perustaminen.

– On pantava täytäntöön maantieliikennelaki. On annettava tieturvallisuuslaki ja aloitettava toimenpiteiden toteuttaminen tällä alalla.

– On lisättävä liikennesuunnittelun valmiuksia liikennepoliittisen kehyksen hyväksymiseksi ja toteuttamiseksi. Tämän yhteydessä laaditaan multimodaaliliikennettä koskeva strategia keskushallinnon ja kuntien tasoilla.

– On jatkettava tietopohjaisen omaisuudenhoidon parantamista perustana huolto- ja kunnostustöille.

– On jatkettava ilmailualan lainsäädännön yhdenmukaistamista EU:n säännöstön kanssa Euroopan yhteisen ilmailualueen osalta.

– On kehitettävä Pristinan lentoaseman siviilioperaattorin toimintaa sekä lentoaseman henkilöstöä ja tiloja asianmukaisen turvallisuustason sekä hyvän ja vastuullisen hallinnon varmistamiseksi.

***Energia***

– On aloitettava energiayhteisön perustamissopimuksen mukaisten sitoumusten täytäntöönpano. On varmistettava sähköyhtiön elinkelpoisuus ja pysyvä toimintakyky lisäämällä huomattavasti tulojen keräämistä ja parantamalla hallintorakenteita.

***Tietoyhteiskunta ja tiedotusvälineet***

– On vahvistettava sähköisten viestinten verkostoa ja vakaiden kilpailukykyisten markkinoiden luomiseksi suunnattuja palveluja koskeva politiikka ja aloitettava sen täytäntöönpano ulkomaisten investointien houkuttelemiseksi.

***Varainhoidon valvonta***

– On kehitettävä julkisen talouden sisäistä valvontaa koskeva strategia, johon keskipitkän aikavälin suositusten noudattaminen perustuu.

*OIKEUS, VAPAUS JA TURVALLISUUS*

***Viisumi-, rajavalvonta-, turvapaikka- ja maahanmuuttokysymykset***

– On lujitettava rajavalvontalaitosten keskinäistä yhteistyötä.

***Rahanpesu***

– On varmistettava, että rahoitustiedotuskeskus tosiasiallisesti täyttää tehtävänsä rahanpesuun liittyvien tietojen keruussa ja analysoinnissa.

***Huumausaineet***

– On edelleen vahvistettava paikallisia valmiuksia huumeidentutkinnassa.

***Poliisi***

– On parannettava rikostutkinnan tehokkuutta. On annettava ja pantava täytäntöön Kosovon poliisivoimat perustava lainsäädäntö ja vahvistettava sen tutkimus- ja sisäisen valvonnan valmiuksia. On vahvistettava sen johtamistaitoa.

– On varmistettava, että tuleva turvallisuuskoulutuslaitos on itsenäinen ja ammattimainen koulutuselin.

***Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjuminen***

– On edelleen vahvistettava Kosovon poliisivoimien sisällä toimivan järjestäytynyttä rikollisuutta käsittelevän osaston paikallisia valmiuksia. On pantava täytäntöön ihmiskaupan torjumista koskeva toimintasuunnitelma.

### *3.2. Keskipitkän aikavälin ensisijaiset tavoitteet*

## Poliittiset vaatimukset

*DEMOKRATIA JA OIKEUSVALTIOPERIAATE*

***Julkishallinto***

– On jatkettava julkishallinnon uudistamista samalla kun talousarvion rajoitukset otetaan huomioon. On parannettava paikallishallinnon valmiuksia tarjota palveluja asiakkailleen yhdenvertaisesti ja tehokkaasti.

***Oikeusjärjestelmä***

– On määriteltävä ja vahvistettava kaikkien yhteisöjen oikeuksia ja etuja kunnioittava lainsäädäntö, joka perustuu kaikkiin tällä hetkellä Kosovossa sovellettaviin oikeuslähteisiin.

– On suunniteltava ja pantava täytäntöön kattava oikeuslaitoksen riippumattomuutta lujittava strategia sekä vahvistettava syytteeseenpanojärjestelmän riippumattomuutta.

– On lujitettava oikeuslaitoksen ja kaikkien lainvalvontaviranomaisten hallinnollisia valmiuksia ja tehokkuutta. On huolehdittava kattavan oikeusapujärjestelmän toimintakyvystä. On luotava vaihtoehtoinen riitojenratkaisuelin.

– Lisäksi on parannettava rangaistuslaitosjärjestelmää kiinnittäen erityistä huomiota turvallisuuteen, valvontaan, hallintoon, ammatilliseen koulutukseen ja yhteiskuntaan sopeuttamista koskeviin järjestelmiin sekä laitosten olosuhteisiin.

*IHMISOIKEUDET JA VÄHEMMISTÖJEN SUOJELU*

– On annettava ihmisoikeuksia ja vähemmistöjen suojelua koskeva lainsäädäntö sekä luotava niitä kunnioittavat mekanismit Euroopan neuvoston suositusten mukaisesti.

– On varmistettava vähemmistöyhteisöjen elinkelpoiset olosuhteet ja toimiminen Kosovon yhteiskunnassa tulematta syrjityiksi. On ryhdyttävä konkreettisiin toimiin vähemmistöyhteisöjen turvallisuuden ja vapaan liikkumisen turvaamiseksi samalla kun varmistetaan yleishyödyllisten julkisten palvelujen tasa-arvoinen tarjonta.

– On pantava täytäntöön sukupuolten välistä tasa-arvoa koskeva lainsäädäntö. On varmistettava naisten tasa-arvokysymysten valtavirtaistaminen kaikissa nykyisissä politiikoissa ja lainsäädännössä.

– On luotava yhdennetty kulttuuriperinnön säilyttämispolitiikka. On osallistuttava aktiivisesti kulttuuriperintöä koskevan yleisen tietoisuuden ja kunnioituksen lisäämiseen.

– On varmistettava julkisen yleisradioyhtiön toiminta kaikkien väestöryhmien julkisen palvelun yleisradioyhtiönä ja kaikilla väestöryhmien kielillä. On lisättävä vähemmistöryhmille suunnattuja lähetyksiä ja tuettava vähemmistöjen viestimiä. On huolehdittava siitä, että yksityisillä ja julkisilla viestimillä on tasapuoliset toimintaedellytykset.

– On huolehdittava siitä, että Kosovon maarekisterivirastossa ja kunnallisissa maarekisteritoimistoissa on avoin ja syrjimätön pääsy kaikkiin omistusoikeusrekistereihin ja että niissä toteutuu vastuuvelvollisuus.

*ALUEELLISET KYSYMYKSET JA KANSAINVÄLISET VELVOITTEET*

– On jatkettava alueellisten ja kansainvälisten yhteistyömekanismien vahvistamista lainkäytön alalla, johon sisältyy epäiltyjen ja tuomittujen henkilöiden siirto ja vastavuoroinen oikeusavun antaminen tuomioistuimille.

## Taloudelliset vaatimukset

– On valmisteltava lainanotto- ja lainanhoitovalmiuksien kehittämistä.

– On tutkittava mahdollisia takuumekanismeja ulkomaisten investointien houkuttelemiseksi erityisesti yhteistyössä monenkeskisen investointitakauslaitoksen kanssa.

– On tehostettava verojärjestelmää ja vahvistettava verohallinnon valmiutta lisätä veronkantoa.

– On kehitettävä sosiaalipolitiikkaa, jolla edistetään työllisyyttä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja ratkaistaan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen aiheuttamia ongelmia.

– On kehitettävä pankkialan valmiuksia tarjota kilpailukykyisiä palveluja ja pitkäaikaista kilpailukykyistä rahoitusta. On varmistettava pankki- ja vakuutusalan sekä eläkelaitosten luotettava ja tosiasiallinen valvonta.

– On edistettävä keskipitkän aikavälin kehitysstrategian ja –suunnitelman määrittelemistä, joka liittyy toimialakohtaisiin strategioihin, ottaa huomioon köyhyyden torjumisen ja on keskipitkän aikavälin menokehyksen ja julkisia investointeja koskevan ohjelman mukainen.

## Eurooppalaiset normit

*SISÄMARKKINAT*

***Tavaroiden vapaa liikkuvuus***

– On jatkettava uuden ja yleisen lähestymistavan sekä vanhan lähestymistavan mukaisten direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä.

– Lisäksi on jatkettava eurooppalaisten standardien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä.

– On myös perustettava markkinavalvontajärjestelmä.

***Tulli ja verotus***

– On varmistettava, että Kosovon tulli- ja veroalan lainsäädäntöä edelleen saatetaan EU:n säännöstön mukaisiksi. Lisäksi on parannettava lainsäädäntöön liittyviä hallinnollisia valmiuksia ja torjuttava korruptiota, rajat ylittävää rikollisuutta ja veronkiertoa.

***Julkiset hankinnat***

– On varmistettava, että sopimuksia tekevät viranomaiset ja yksiköt kaikilla tasoilla täysimääräisesti toteuttavat julkisia hankintoja koskevia sääntöjä, joihin sisältyy toimintavälineiden kehittäminen, koulutuksen tarjoaminen ja hallinnollisten valmiuksien vahvistaminen.

***Teollis- ja tekijänoikeudet***

– On jatkettava teollis- ja tekijänoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien täytäntöönpanoa keskipitkän aikavälin strategian mukaisesti.

***Tilastot***

– On tehostettava luotettavan tilastointijärjestelmän luomista.

*ALAKOHTAISET POLITIIKAT*

***Teollisuus ja pk-yritykset***

– On jatkettava pienyrityksiä koskevan eurooppalaisen peruskirjan sekä pk-yrityksiä koskevan keskipitkän aikavälin strategian täytäntöönpanoa.

– On myös jatkettava yhtiölain asteittaista yhdenmukaistamista mukaan luettuna tilinpäätösstandardit.

***Maatalous ja kalastus***

– On kehitettävä politiikkaa ja sääntelykehystä toteuttamiskelpoisen maareformin tukemiseksi. On lisäksi tuettava maatalousmaan suojelua suunnittelemattomalta yhdyskuntien kehitykseltä.

– On aloitettava toiminta lampaiden ja vuohien tunnistamiseksi ja niiden liikkumisen rekisteröimiseksi.

– On valmisteltava ohjelma elintarvikkeiden jalostuslaitosten uudistamiseksi.

– On aloitettava toiminta kotimaisen kasvintuotannon tehokkaan valvonnan varmistamiseksi varsinkin niiden tuotteiden kohdalla, joihin liittyy EU:n erityisvaatimuksia.

***Ympäristö***

– On vahvistettava ympäristöä koskeva toimintasuunnitelma ja pantava se täytäntöön yhteisön säännöstöön lähentymiseksi.

– On toteutettava ja tuettava toimia yleisen tietoisuuden ja kansalaisyhteiskunnan osallistumisen lisäämiseksi ympäristöä koskevissa asioissa.

***Liikennepolitiikka***

– On jatkettava Kaakkois-Euroopan keskeisen alueellisen liikenneverkon kehittämisestä tehdyn yhteisymmärryspöytäkirjan täytäntöönpanoa.

***Energia***

– On kehitettävä lainsäädäntöä ja sääntelykehyksiä kannustamaan energia-alan julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia ja yhteissijoituksia energiatuotantoon investointien edistämistä koskevan tutkimuksen mukaisesti.

***Tietoyhteiskunta ja tiedotusvälineet***

– On pantava täytäntöön sähköisten viestinten verkostoa ja palveluita koskeva lainsäädäntö ja vahvistettava riippumattoman sääntelyviranomaisen asemaa.

***Varainhoidon valvonta***

– Valtiovarainministeriön koordinoinnin alaisuudessa on kehitettävä ja pantava täytäntöön hajautetun johdon vastuuvelvollisuuden ja toiminnallisesti itsenäisen sisäisen tarkastuksen periaatteet, niin että noudatetaan kansainvälisesti hyväksyttyjä standardeja ja EU:n parhaita käytäntöjä, yhtenäisen lainsäädännön ja asianmukaisten hallinnollisten valmiuksien avulla.

– On vahvistettava valtiontalouden tarkastusviraston toimintavalmiuksia sekä toiminnallista ja taloudellista itsenäisyyttä.

*OIKEUS, VAPAUS JA TURVALLISUUS*

***Huumausaineet***

– On suunniteltava ja pantava täytäntöön tehokas lainsäädäntö ja strategia huumausaineiden kaupan ja käytön torjumiseksi.

***Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjuminen***

– On suunniteltava kattava strategia järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikosten ja terrorismin torjumiseksi, ja pantava se täytäntöön. On vahvistettava paikallisia valmiuksia järjestäytyneen rikollisuuden tutkimiseksi. On myös vahvistettava lainkäyttövalmiuksia viedä oikeuskäsittelyyn järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja talousrikoksiin liittyviä tapauksia.

– On kehitettävä strategia aseiden keräämiseksi, saatettava päätökseen pienaseita koskeva lainsäädäntö ja pantava se täytäntöön.